

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annettua lakia. Lain nojalla valtio voi maksaa Suomen Vientiluotto Oy:lle korkotukea niin sanotun OECD-ehdoisen viennin rahoitukseen myönnettyjen luottojen sekä eräiden erityisluottojen rahoittamista varten. Voimassa olevan lain mukaan valtio voi antaa korkotukisitoumuksia vuosina 1990—1995 myönnettyjen enintään 3 000 miljoonan markan lainojen rahoittamista varten. Esityksessä ehdotetaan myöntämisvaltuus pidennettäväksi koskemaan vuosia 1990—1996 ja korotettavaksi 6 000 miljoonaan markkaan. Hallituksen tarkoituksena on selvittää, voidaanko

lakia muuttaa viimeistään vuoden 1997 alusta siten, että Vientiluoton rinnalla myös EU-alueen hyväksytyt liikepankit voivat myöntää OECD-ehdoisia vientiluottoja samoin ehdoin kuin Vientiluotto.

Valtioneuvostolla on lain mukaan lisäksi oikeus antaa Vientiluotolle sitoumuksia siitä, että valtio maksaa yhtiön vuosina 1990—1995 myöntämien lainojen rahoittamista varten ottamista ulkomaisista lainoista mahdollisesti aiheutuvia valuuttakurssitappioita. Esityksessä ehdotetaan myös tämä määräaika pidennettäväksi koskemaan vuosia 1990—1996.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Antolainauksen korkotuki

Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain (1364/89) nojalla valtioneuvostolla on oikeus määräämillään ehdoilla antaa Suomen Vientiluotto Oy:lle, jäljempänä Vientiluotto, sitoumuksia siitä, että valtio maksaa yhtiön

vuosina 1990—1995 myöntämien, yhteensä enintään 3 000 miljoonan markan lainojen rahoittamista varten ottamien lainojen varainhankintakustannusten ja yhtiön myöntämien lainojen koron erotuksen lisättyinä 0,25 prosenttiyksiköllä.

Korkotukea voidaan lain nojalla maksaa Vientiluoton julkista tukea edellyttävälle luotoille, joiden korkotaso on markkinakorkoa alhaisempi. Näitä luottoja ovat Vientiluoton pääomatavaroiden ja niihin liittyvien palve-

luiden sekä projektiviennin rahoittamiseksi Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) suosittelemien vientiluottokonsensusehdoin myöntämät luotot sekä erät Suomen ja luotonsaajamaan välisiin sopimuksiin perustuvat erityisluottojärjestelyt.

Korkotuen maksamisesta Vientiluoton myöntämälle OECD-ehdoille laivaluotosopimuksen mukaiselle alusrahoitukselle ja sekaluotoille eli kehitysmaiden taloudellista kehitystä varten myönnettäville luotoille on säädetty erikseen.

Kiristyneen kansainvälisen kilpailun vuoksi useat maat tukevat vientiteollisuuttaan eri muodoin. Hillitäkseen rahoitusehdoilla käytävää kilpailua OECD-maat ovat sopineet julkisin varoin tuettujen vähintään kahden vuoden pituisten luottojen luottoehdoista. Tässä niin sanotussa vientiluottokonsensuksessa määritellään luottojen vähimmäiskorot, enimmäisluotto-osuudet ja -ajat sekä kuolestusten ajankohta. Viimeisimmästä muutoksesta OECD-vientiluottokonsensukseen on päästy yhteisymmärrykseen sopijavaltioiden kesken OECD:ssä keväällä 1995. Muutos tulee voimaan täysipainoisesti lyhyen siirtymäajan jälkeen 31 päivänä elokuuta 1996.

Muutoksen mukaan viennin kohdemaat jaetaan aikaisemman kolmen määr ryhmän sijasta enää kahteen ryhmään niiden bruttokansantuotetason perusteella. Luottoehdot määräytyvät maaryhmittäin siten, että II maaryhmässä (köyhät kehitysmaat ja vähemmän teollistuneet maat) luottoajat ovat pidemmät kuin I ryhmän maihin (rikkaat teollisuusmaat) suuntautuvassa viennin rahoituksessa. Korkotasot molemmissa maaryhmissä perustuu OECD:n kuukausittain vahvistamiin, asianomaisten valuuttojen markkinakoroista johdettuihin kaupallisiin viitekorkoihin eli niin sanottuihin CIRR-korkoihin (Commercial Interest Reference Rate). Korko vahvistetaan viimeistään vientikaupan solmimishetkellä tai luotonantajan sitoutumishetkellä senhetkisen korkotason mukaisesti. Korko on kiinteä koko luottoajan. Konsensuksen mukaisesti luotonantaja voi antaa vaihtoehtoisesti jo kaupan neuvotteluvaiheessa sitovia luottolupauksia, joissa ilmoitettava korko on antopäivän kyseisen valuutan CIRR-korko lisättynä 0,2 prosentin suuruisella lisämarginaalilla. Luotonantajana Vientiluotto on sidottu korkoon usein jo kuukausia tai eräissä tapauksissa vuosia ennen luoton nostamista. Niin sanotut SDR-korot, joita voidaan soveltaa entisen

maaluokituksen mukaisen III ryhmän maihin, poistuvat kokonaan 29 päivänä helmikuuta 1996.

Korkotuen saaminen OECD-ehdoille luotonannolle on Vientiluoton kannalta olennaista, koska pääomamarkkinoilla ei usein ole saatavissa suojausmahdollisuuksia korkotason muutoksia vastaan joko lainkaan tai ainakaan hyväksyttävissä olevilla kustannuksilla. Koron aikaisen, OECD-vientiluottokonsensuksen mukaisen vahvistamisen menettelyn takia on mahdollista, että siinä vaiheessa kun Vientiluotto voi sitoutua varainhankintansa, korkotasot markkinoilla on noussut merkittävästi OECD-ehdojen luoton luvastusta korkotasosta. Tällöin luotto voi koko luottoajan olla rahoittajalle tappiollinen. Tappion kattamiseksi valtion korkotuki on välttämätöntä. Päinvastaisessa tilanteessa, jossa Vientiluoton varainhankintakustannus alittaa antolainakoron, Vientiluotto hyvittää valtiolle syntyneen korkoeron vähennettynä hallinnointipalkkion määrällä.

1.2. Valuuttakurssitappioiden korvaaminen

Valtioneuvostolla on myös oikeus lain 2 §:n 1 momentin mukaan antaa Vientiluotolle sitoumuksia siitä, että valtio maksaa yhtiön myöntämien lainojen rahoittamista varten vuosina 1990—1995 ottamista lainoista mahdollisesti aiheutuvia valuuttakurssitappioita. Vientiluoton kansainvälisen luotokelpoisuuden ylläpitäminen ei mahdollista merkittävien kurssiriskien ottamista. Tämän vuoksi on edelleen perusteltua, että valtion varoista voidaan erityistapauksissa korvata yhtiön antolainauksen rahoittamista varten ottamista lainoista mahdollisesti aiheutuvia kurssitappioita.

Lain 2 §:n 2 momentin mukaan lain ja Suomen Vientiluotto Oy:n vuosien 1986—1989 ulkomaisen luotonoton korkotuesta ja valuuttakurssitappioiden korvaamisesta annetun lain 1 §:n 2 momentissa (853/88) tarkoitettuja lainoja saa samanaikaisesti olla takaisin maksamatta yhteensä enintään 5 000 miljoonaa markkaa.

2. Ehdotetut muutokset

2.1. Yleistä

Suomen liittyttyä Euroopan unionin jäseneksi vuoden 1995 alusta Suomen on mu-

kautettava kansallinen lainsäädäntönsä ja toimintansa Euroopan yhteisön (EY) hyväksymien säännösten mukaiseksi. Liittymisneuvotteluissa Suomen Vientiluotto Oy:lle, Kera Oy:lle ja Finnfund Oy:lle myönnettiin poikkeusasema luottolaitosten liiketoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen liittyvien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin (77/780/ETY), jäljempänä ensimmäinen luottolaitosdirektiivi, suhteen. Poikkeusaseman saaneiden yhteisöjen on mukautettava toimintansa siten, että ne toimivat vain omalla erityistoimialueellaan eivätkä toiminnassaan vääristä poikkeusasemansa turvin kilpailua ensimmäisessä luottolaitosdirektiivissä tarkoitettujen muiden luottolaitosten, kuten liikepankkien kanssa.

Vientiluotto on keväällä 1995 päättänyt luopua sille myönnetystä poikkeusasemasta ja luopumista koskeva muutosmenettely on vireillä EY:ssä. Poikkeusaseman merkitys olisi rajoittunut vain yhtiön toimintaan Suomessa ja olisi koskenut lähinnä vakavavaraisuus- ja riskikeskittymämääräyksiä. Poikkeusaseman saamiseen liittyi yhtiön varainhankintaa rajoittava ehto, mikä olisi käytännössä tehnyt toiminnan nykymuodossaan mahdottomaksi. Muutoksen vahvistamisen jälkeen Vientiluotto toimii samojen luottolaitoksia koskevien säännösten mukaisesti kuin muutkin luottolaitokset, eikä sillä ole lainsäädäntöön perustuvaa poikkeusasemaa. Vientiluotto kuitenkin jatkaa Suomessa julkisesti tuettujen, OECD:ssä hyväksytyjen vientiluottojen myöntäjänä valtion toimeksiantona.

Kauppa- ja teollisuusministeriössä on selvitetty, tulisiko OECD-ehtoisten vientiluottojen myöntämismahdollisuutta laajentaa esimerkiksi liikepankkien suuntaan. Toistaiseksi ei ole kuitenkaan päästy yksimielisyyteen toimintamallista, jonka puitteissa tällainen laajentaminen voisi tapahtua. Tältä osin voidaan todeta, että liikepankit voivat jo nykyisin myöntää OECD-ehtoisia vientiluottoja, jos ne ovat valmiita kantamaan luottoihin sisältyvän korkoriskin. Tarkoituksena on kuitenkin selvittää, voidaanko lakia muuttaa vuoden 1996 aikana niin, että Vientiluoton rinnalla EU-alueen liikepankit voisivat viimeistään vuoden 1997 alusta myöntää OECD-ehtoisia vientiluottoja samoin korkotuki- ja korkohyvitysehdoin kuin Vientiluotto. Uusi lainsäädäntö ja siihen pohjautuva OECD-ehtoisen viennin rahoitusjärjestelmä

tulee valmistella huolellisesti. Nykyjärjestelmän jatkaminen yhdellä vuodella on tarkoituksenmukaista myös sen vuoksi, että voimassa olevan lain mukaiset myöntämisvaltuudet päättyvät vuoden 1995 lopussa.

Esityksessä ehdotetaan, että lain 1 §:ssä ja 2 §:ssä tarkoitettua myöntämisvaltuuksien käyttöaikaa pidennetään vuoden 1995 lopusta vuoden 1996 loppuun.

2.2. Antolainauksen korkotuki

OECD-ehtoisten vientiluottojen saatavuudella tulee turvata edelleenkin suomalaisen teollisuuden kansainvälistä kilpailukykyä. OECD:ssä keväällä 1995 hyväksytyt muutokset voivat ajoittain lisätä markkinaehtoisien luottojen kysyntää, mutta OECD-sopimuksen mukainen kiinteäkorkoisuus pitkisäkin luottoajoissa on erityisesti vähemmän kehittyneiden maiden luotonsaajille olennainen tekijä. Vientiteollisuuden tarjoustoiminta erityisesti pitkää luottoaikaa edellyttävissä tuotteissa suuntautuu tulevaisuudessa yhä enemmän muihin kuin teollistuneisiin maihin.

Voimassa olevan lain mukainen korkotuen myöntämisvaltuus ei riitä kattamaan jo annettujen ja myöhemmin annettavien luottolupausten edellyttämää korkotuen tarvetta. Pitkäaikaisen kokemuksen perusteella tiedetään, että annetuista OECD-ehtoisista luottolupauksista toteutuu luottovarauksina ja aikanaan luottoina keskimäärin 15 prosenttia. Nykyisestä myöntämisvaltuudesta on korkotukisitoumuksiin käytetty 2 530 miljoonaa markkaa, joten käyttämätön osa on noin 470 miljoonaa markkaa. Jo nyt tiedetään, että SDR-pohjaisiin, ennen vuoden 1994 loppua saatuihin rahoitustehtäviin tarvitaan noin 900 miljoonan markan korkotukisitoumukset. Laissa sallittu maksimimäärä 3 000 miljoonaa markkaa saavutettaneen näin ollen jo syksyllä 1995. Toisaalta vuoden 1995 uusille OECD-ehtoisille rahoitustehtäville saatu 1 miljardin markan korkotukisitoumus ei tule riittämään. Neuvottelunalaiset rahoitustehtävät huomioiden korkotukisitoumus tarvitaan lisäksi noin 0,5 miljardin markan luotoille. Lisäksi arvioidaan, että vuonna 1996 saadaan 1,0—1,5 miljardin markan arvosta uusia OECD-ehtoisia rahoitustehtäviä.

Vientiluoton toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi suomalaisen viennin rahoituksessa tulisi lain mukaisen korkotuen myöntämisvaltuus korottaa 3 000 miljoonalla mar-

kalla. Tällöin myöntämisvaltuus riittäisi kattamaan OECD-ehdoisen kehitysmaaviennin rahoittamisen lisäksi viennin rahoituksen myös muihin maihin, joihin OECD-sopimuksen ja EY:n säännösten mukaisesti tuetua viennin rahoitusta voidaan myöntää. Korkotukea voidaan käyttää myös mahdollisiin valtion erityistoimeksiannosta hoidettaviin erityisluottoihin. Samalla korkotuen myöntämisvaltuuden voimassaoloaika ehdotetaan jatkettavaksi vuodesta 1995 vuoden 1996 loppuun.

Vientiluotolle annettujen korkotukisitoumusten perusteella valtio on vuosina 1990—1995 maksanut korkotukea yhteensä 6,1 miljoonaa markkaa. Tämä korkotuki on välittynyt suomalaisia vientituotteita ostaneiden luotonsaajien hyväksi markkinakorkoa edullisemman luottokoron muodossa. Vastaavana aikana valtiolle on kertynyt yhteensä 54,4 miljoonaa markkaa korkohyötyä siitä, että Vientiluoton varainhankintakustannukset ovat pääsääntöisesti alittaneet luottoasiakkaiden maksaman koron. Korkohyödystä on valtiolle tilitetty tähän mennessä 28 miljoonaa markkaa. Vientiluotolle jää OECD-konsensusehdoitusten luottojen myöntämisestä, toteuttamisesta ja hallinnoinnista vain laissa mainittu 0,25 prosentin suuruinen vuotuinen hallinnointikorvaus. Hallinnointikorvaus vastaa keskimäärin Vientiluoton kustannuksia luottojen myöntämisestä, toteuttamisesta ja hoidosta.

2.3. Valuuttakurssitappioiden korvaaminen

Vientiluotto ei ole hakenut esityksessä tarjotun lain nojalla sitoumusta valuuttakurssitappioiden korvaamisesta. Suomen Vientiluotto Oy:n vuosien 1986—1989 ulkomaisen luotonoton korkotuesta annetun lain nojalla valtioneuvosto antoi Vientiluotolle yhden sitoumuksen valuuttakurssitappioiden korvaamisesta. Entisen Neuvostoliiton ulkomaankauppapankin, Vnesheconombankin kanssa vuonna 1988 solmitusta 2,1 miljardin markan suuruisesta niin sanotusta saldotasausluotosta on syntynyt korvattavaa kurssitappiota vuosina 1990—1995 yhteensä 445,3 miljoonaa markkaa. Luotosta on vielä odotettavissa korvattavia kurssitappioita seuraavien kahden vuoden aikana. Niiden täsmällistä määrää ei ole mahdollista laskea valuuttakurssien jatkuvien vaihtelujen vuoksi. Luottojärjestelystä ei aiheudu valtiolle korvattavia kurssitappioita vuoden 1996 jäl-

keen.

Tällä hetkellä ei ole tiedossa uusia luottojärjestelyjä, joiden toteuttaminen edellyttäisi valuuttakurssitappioiden korvaamista koskevien sitoumusten antamista. Valmius uusien sitoumusten antamiseen tulisi edelleen olla olemassa, jotta monipuolinen viennin rahoitus voitaisiin turvata samoin ehdoin kuin kilpailijamailla on käytettävissään. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan kurssisuojasitoumusten myöntämisvaltuuden voimassaoloajan jatkamista vuodesta 1995 vuoden 1996 loppuun.

3. Esityksen valmistelu

Hallituksen esitys on tehty virkатыönä kauppa- ja teollisuusministeriössä yhteistyössä Suomen Vientiluotto Oy:n kanssa. Esityksestä pyydettiin ulkoasiainministeriön, valtiovarainministeriön, Valtiontakueksuksen, Suomen Vientiluotto Oy:n ja Suomen Pankkiyhdistys ry:n lausunnot.

4. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Nykyisin vallitsevan kansainvälisen korkotilanteen mukaisessa tilanteessa valtion korkotukisitoumuksista ei aiheutuisi valtiolle kustannuksia. Koska järjestelyyn liittyy ehto, jonka mukaan Vientiluotto hyvittää valtiolle sen hyödyn, joka syntyy kun Vientiluoton varainhankintakustannus lisättyä 0,25 prosentin suuruisella hallinnointipalkkiolla alittaa luottoasiakkaan maksaman luottokoron, nykyisenkaltaisessa korkotilanteessa valtio ansaitsisi vuonna 1996 joitakin miljoonia markkoja. Vastaavasti, jos korkotilanne olennaisesti muuttuu nykyisestä, sitoumuksista voi aiheutua valtiolle maksettavaksi korkotukea. Korkotuen suuruutta on vaikea laskea, mutta aikaisemman kokemuksen perusteella sen voidaan arvioida jäävän pienemmäksi kuin valtiolle tilitetyn tai myöhemmin tilitetävän korkohyödyn määrän.

Mahdollisten uusien valuuttakurssisitoumusten vaikutuksista ei ole mahdollista esittää arvioita, koska tällä hetkellä ei ole vireillä luottojärjestelyjä, joihin liittyisi valuuttakurssitappioiden korvausta koskevien sitoumusten käyttö. Tiedossa ei ole myöskään tulevia hankkeita, joissa kurssisuojasitoumuksia tarvittaisiin.

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan heti, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

1.

Laki**Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista 29 päivänä joulukuuta 1989 annetun lain (1364/89) 1 § ja 2 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 20 päivänä maaliskuuta 1992 annetussa laissa (242/92), seuraavasti:

1 §

Valtioneuvostolla on oikeus määräämillään ehdoilla antaa Suomen Vientiluotto Oy:lle sitoumuksia siitä, että valtio maksaa yhtiön vuosina 1990—1996 myöntämien yhteensä enintään 6 000 miljoonan markan lainojen rahoittamista varten ottamien lainojen varainhankintakustannusten ja yhtiön myöntämien lainojen koron erotuksen lisättynä 0,25 prosenttiyksiköllä.

2 §

Valtioneuvostolla on myös oikeus määräämillään ehdoilla antaa sitoumuksia siitä, että valtio maksaa yhtiön myöntämiensä lainojen rahoittamista varten vuosina 1990—1996 ottamista ulkomaisista lainoista mahdollisesti aiheutuvia valuuttakurssitappioita.

—————
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

—————
Helsingissä 13 päivänä lokakuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Kauppa- ja teollisuusministeri *Antti Kalliomäki*

2.

Laki

Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista 29 päivänä joulukuuta 1989 annetun lain (1364/89) 1 § ja 2 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 20 päivänä maaliskuuta 1992 annetussa laissa (242/92), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Valtioneuvostolla on oikeus määräämillään ehdoilla antaa Suomen Vientiluotto Oy:lle sitoumuksia siitä, että valtio maksaa yhtiön vuosina 1990—1995 myöntämien yhteensä enintään 3 000 miljoonan markan lainojen rahoittamista varten ottamien lainojen varainhankintakustannusten ja yhtiön myöntämien lainojen koron erotuksen lisättynä 0,25 prosenttiyksiköllä.

2 §

Valtioneuvostolla on myös oikeus määräämillään ehdoilla antaa sitoumuksia siitä, että valtio maksaa yhtiön myöntämiensä lainojen rahoittamista varten vuosina 1990—1995 ottamista ulkomaisista lainoista mahdollisesti aiheutuvia valuuttakurssitappioita.

Ehdotus

1 §

Valtioneuvostolla on oikeus määräämillään ehdoilla antaa Suomen Vientiluotto Oy:lle sitoumuksia siitä, että valtio maksaa yhtiön vuosina 1990—1996 myöntämien yhteensä enintään 6 000 miljoonan markan lainojen rahoittamista varten ottamien lainojen varainhankintakustannusten ja yhtiön myöntämien lainojen koron erotuksen lisättynä 0,25 prosenttiyksiköllä.

2 §

Valtioneuvostolla on myös oikeus määräämillään ehdoilla antaa sitoumuksia siitä, että valtio maksaa yhtiön myöntämiensä lainojen rahoittamista varten vuosina 1990—1996 ottamista ulkomaisista lainoista mahdollisesti aiheutuvia valuuttakurssitappioita.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

